

LBRIS

We know
books

WILLIAM GODWIN

**MAGICIENI,
VRĂJITORI
ȘI NECROMANȚI
DE-A LUNGUL ISTORIEI**

facultății imaginației și să prezinte extravaganțele de care se poate face vinovat omul care se lasă condus de ea.

Este totuși potrivit ca distinsul cititor să țină cont de faptul că tot ceea ce este consemnat în această carte nu reprezintă decât o mică parte din actele de vrăjitorie și magie care au existat în societatea umană. Acestea au fost găsite în toate epocile și țările. Nici zona toridă, nici nordul înghețat nu au scăpat de o recoltă bogată de asemenea descendenți. În epocile de ignoranță, faptele întunecate au fost în mod special la ele acasă. Iar rasele de oameni, care nu au lăsat în urmă nicio mărturie că ar fi existat măcar, au fost cel mai adesea pline de fapte tenebroase și de asemenea întâmplări uimitoare care, mai presus de toate, îl tulburau pe privitor și aruncau rațiunea abia înmugurită a omului primitiv înapoi în obscuritatea din care tocmai încercase să se elibereze.

Închei pentru moment munca mea literară cu producția acestei cărți. Niciun cititor să nu-și imagineze că îi pun aici în mâini o simplă lucrare de divertisment fără nicio folosință teoretică ori practică. Se va descoperi că lucrarea de față este plină de semnificații mai profunde. Cele mai sălbatice extravaganțe ale imaginației umane, cele mai deplorabile perversiuni ale facultăților umane și cele mai oribile distorsiuni ale jurisprudenței ne pot oferi ocazional o lecție salutară. Îmi place, înainte de toate, să contemplu ființa umană în deplina sa glorie și în exaltarea înțelepciunii și virtuții sale. Dar uneori ne va fi de folos să ne uităm și la erorile și credințele false ale omului și să remarcăm, în mod deosebit, cât de mari și de îngrozitoare au fost absurditățile și nebuniile lui.

CUPRINS

Introducere 15

Capitolul 1. 22

Natura ambițioasă a omului. Dorința sa de a descifra viitorul. Divinația. Interpretarea augurilor. Chiromanția. Interpretarea fizionomiei. Interpretarea viselor. Sortii. Astrologia. Oracolele. Delfi. Dorința de a comanda și controla evenimentele viitoare. Legătura cu lumea invizibilă. Descântecelile și invocațiile. Vrăjitoria. Pactul cu diavolul. Familiari. Talismanele și amuletele. Necromanția. Alchimia. Zânele. Rozacrucienii. Silfidele și gnomii, salamandrele și ondulele.

Capitolul 2. 48

Exemple de necromanție și vrăjitorie din Biblie. Magii sau înțelepții din Răsărit. Egiptul. Statuia lui Memnon. Templul lui Jupiter Ammon: oracolele sale. Caldeea și Cabilonia. Zoroastru.

Capitolul 3. 63

Zei și semizeii greci. Dedal. Argonauții. Medeea. Circe. Orfeu. Amphion. Tiresias. Abaris. Pitagora. Epimenide. Empedocle. Aristeas. Hermetimus. Mama lui Demaratus, regele Spartei. Oracole. Invazia lui Xerxes în Grecia. Democrit. Socrate.

Capitolul 4	113
Roma. Virgiliu. Polidorus. Dido. Romulus. Numa. Tullus Hostilius. Accius. Navius. Servius Tullius. Vrăjitoarea lui Virgiliu. Canidia. Erichtho. Sertorius. Alungarea demonilor.	
Capitolul 5.	140
Simon Magul. Elymas, vrăjitorul. Nero. Vespasian. Apollonius din Tyana. Apuleius. Alexandru din Paflagonia.	
Capitolul 6	156
Revoluția produsă în istoria necromanției și vrăjitoriei odată cu instaurarea creștinismului. Consultări magice privind viețile împăraților.	
Capitolul 7.	161
Istoria necromanției în Orient. Tăcerea generală a Orientului în privința necromanțiilor individuali. Rocail Hakem sau Macanna. Poveștile din „O mie și una de nopți”. Povestiri persane. Povestea unui demon. Asemănarea dintre poveștile din Orient și cele din Europa. Cauzele credulității umane.	
Capitolul 8	188
Evl întunecat al Europei. Merlin. Sf. Dunstan.	
Capitolul 9	205
Comunicarea dintre Europa și sarazini. Gerbert sau papa Silvestru al II-lea. Benedict al IX-lea. Grigore al VII-lea. Duff, regele Scoției. Macbeth. Virgiliu. Robert	

de Lincolnshire. Michael Scot. Decanul de Badajoz. Miracolul căzii cu apă. Instituția ordinelor catolice. Albertus Magnus. Roger Bacon. Toma d'Aquino. Pietro di Abano. Legea engleză privind înalta trădare. Ziito. Transmutația metalelor. Artefius. Raymond Lulli. Arnold de Villeneuve. Legile engleze privind transmutația.

Capitolul 10 . . . . . **249**
Renașterea literaturii. Ioana d'Arc. Eleanor Cobham, ducesă de Gloucester. Richard al III-lea.

Capitolul 11 . . . . . **262**
Proceduri sângeroase împotriva vrăjitoriei. Savonarola. Trithemius. Luther. Cornelius Agrippa. Faustus Sabellicus. Paracelsus. Cardan. Șarlatani care au înșelat fără scrupule oamenii. Benvenuto Cellini. Nostradamus. Doctorul Dee. Contele de Derby. Regele Iacob. Călătoria regelui Iacob în Norvegia. John Fian. Demonologia regelui Iacob. Primul statut al lui Iacob. Forman și alții. Ultimele idei ale regelui Iacob despre magie. Vrăjitoarele din Lancashire. Lady Davies. Edward Fairfax. Doctorul Lamb. Urbain Grandier. Astrologia. William Lilly. Matthew Hopkins. Cromwell. Dorothy Mateley. Vrăjitoarele spânzurate de sir Matthew Hale. Vrăjitoria în Suedia. Vrăjitoria în Noua Anglie.

Concluzie **397**

MAGICIENI, VRĂJITORI ȘI NECROMANȚI DE-A LUNGUL ISTORIEI

Îmbunătățirile aduse filosofiei naturale au convins treptat partea luminată a omenirii că universul material este supus pretutindeni unor legi, fixe în privința greutateții, măsurilor și duratei, capabile de cel mai exact calcul și care în niciun caz nu admit variații și excepții. Tot ceea ce nu poate fi explicat astfel ține de mintea umană și izvorăște din voința unei ființe, a cărei formă materială este supusă simțurilor noastre și a cărei acțiune este reglementată în același mod de legile materiei. În afară de aceasta, mintea, ca și materia, este supusă unor legi fixe. Și astfel, fiecare fenomen și eveniment din jurul nostru devine un subiect pentru speculațiile perspicacității și previziunii. Acesta este crezul pe care știința l-a prescris în mod universal aceloră reflexivi și raționali dintre noi.

Situația a fost însă cu totul diferită în perioada de început, mult mai puțin matură, a cunoașterii umane. Lanțul cauzelor și consecințelor era necunoscut, iar evenimentele se petreceau în mod continuu, fără ca vreo perspicacitate existentă la acea vreme să poată atribui o origine acestora. Prin urmare, oamenii se simțeau în mod obișnuit dispuși să atribuie multe dintre aparențele cu care erau familiarizați

influenței unor inteligențe invizibile, care acționa uneori sub influența unei dispoziții binevoitoare, alteori a răutății, iar alteori poate din dorința de a se distra pe seama uimirii muritorilor ignoranți. Semnele și prevestirile le spuneau acestor oameni că va urma în curând ceva bun sau rău. Ei urmăreau zborul păsărilor, considerând că ar prevesti evenimente importante. Tunetele le provocau un sentiment de teroare supranaturală. Eclipsa, despre care se credea că prevestește schimbări sociale sau nenorociri, neliniștea populațiile vechi. Fenomenele cerești, regulate și neregulate, erau observate și judecate cu anxietate după aceleași principii. Noaptea, când întunericul se lăsa peste lume, oamenii erau înclinați să vadă ființe supranaturale în fiecare tufiș și nu puteau trece pe lângă un loc de odihnă veșnică pentru morți fără să se aștepte să întâlnească pe cineva dintre cei plecați dintre ei, rătăcind neliniștit printre morminte sau însărcinat să dezvăluie ceva important și profund emoționant pentru cei rămași în viață. Zânele dansau sub lumina lunii, iar ceva supranatural se întâmpla în permanență pentru a umple viața de admirație și uimire.

Toate acestea s-au transformat dreptat într-un vast sistem de credințe. Mai ales în vremurile întunecate și pline de ignoranță, oamenii erau împărțiți în puternici și slabi; puternici și slabi din punct de vedere fizic, când forța trupescă avea o influență mai decisivă decât într-o perioadă de cultură mai avansată; și puternici, și slabi în ceea ce privește intelectul. Sau erau împărțiți între cei curajoși, îndrăzneți și întreprinzători în a-și impune supremația asupra semenilor lor și cei supuși, care se plecau și erau influențați, dintr-o conștiință înnăscută a inferiorității și

o superstițioasă admirație față de cei care posedau daruri naturale sau dobândite, mai mari decât ei înșiși. Cei cu un intelect puternic s-au dovedit a fi dornici să profite de superioritatea lor prin mijloace care scăpau înțelegerii mulțimii și, ca atare, au apelat la diverse artificii pentru a-și atinge scopurile. Dar acești oameni, mai dotați intelectual, deveneau adesea victime ale propriilor practici. La început, porneau de la nivelul vulgar în concepția lor despre lucruri. Se dedicau cu sârguință dezlegării misterele necunoscute, în mintea lor, uimirea amestecându-se cu contemplarea. Își detașau mintea de lucrurile obișnuite și de viața reală până când, în cele din urmă, își pierdeau echilibrul adevărat în mijlocul uimirii pe care încercau să o producă în sufletele oamenilor mai slabi de minte. Simțeau o vocație pentru lucrurile extraordinare și acordau de bunăvoie libertate și spațiu nelimitat celor care le provocau cele mai plăcute senzații, răspunzând în același timp scopurilor ambiției lor.

Deoarece aceste principii ale celor două părți, cea rafinată și cea vulgară, sunt universale și își au originea în natura omului, s-a întâmplat în mod necesar ca această credință în evenimente extraordinare și frica superstițioasă de ceea ce este supranatural să se răspândească pe toate latitudinile și în toate climatele lumii, într-o anumită etapă a intelectului uman, în timp ce rafinamentul nu învinsese încă barbarismul. Celții din vechime aveau druzii lor, care dețineau, printre atribuții, și practicarea magiei. Caldeenii și egiptenii aveau înțelepții, magii și vrăjitorii lor. Băștinașii din Africa au prezicătorii lor de evenimente, amuletele lor și cred în întâmplări miraculoase,

pe care le transmit din generație în generație. O rasă similară de oameni a fost găsită de Columb și de ceilalți descoperitori ai Lumii Noi în America, iar fapte de natură similară sunt atestate în insulele din Mările Sudului. Și, întrucât fenomenele de acest fel erau universale în natură lor, fără distincție de climat și poziționare geografică și independent de obiceiurile și tradițiile discordante ale diferitelor țări, la fel de lentă și recentă a fost și dispariția lor. Regina Elisabeta I-a trimis pe astrologul John Dee să găsească o zi norocoasă pentru încoronarea ei; regele Iacob I își petrecea o mare parte din timpul său liber studiind vrăjitoria și demonologia – în care credea cu tărie, iar în 1664, sir Matthew Hale a condamnat la spânzurătoare două bătrâne acuzate de legături cu agenți demonici.

Istoria omenirii va fi, așadar, imperfectă, iar cunoștințele noastre despre funcționarea și excentricitățile minții umane vor fi cu totul deficitare dacă nu luăm în considerare ceea ce s-a întâmplat în acest domeniu. Aparițiile supranaturale de care strămoșii noștri se considerau înconjurați în permanență trebuie să fi avut o puternică tendință de a prețui și menține vii puterile imaginației și de a-i pătrunde pe cei care erau martori sau se așteptau la astfel de lucruri cu o sensibilitate extraordinară. Așa cum ni se prezintă cursul evenimentelor în prezent, există multe lucruri, deși abstracte, pe care perspicacitatea umană le poate prevedea, dar pe care actorii de pe scenă nu le prevăd: însă orbirea și perplexitatea muritorilor miopi trebuie să fi crescut în mod uimitor când fantomele și aparițiile extraordinare erau considerate capabile să traverseze pragul dintre lumi și să zădărnicească proiectele

oamenilor la fiecare pas, iar un vrăjitor răuvoitor sau un vrăjitor puternic putea să-și implice nefericita victimă într-un lanț de calamități, pe care nici prudența nu le putea evita și nici virtutea nu le putea depăși. Ei se credeau sclavii unui destin incontolabil și, prin urmare, trebuie să fi fost extrem de deficienți în ceea ce privește perseverența și curajul moral, care ne sunt cerute în mod just într-o epocă mai luminată. Iar oamenii care se credeau înzestrați cu daruri supranaturale (deși aceștia erau puțini în comparație cu majoritatea muritorilor) trebuie să se fi simțit privilegiați și scutiți de supunerea la regulile obișnuite – cam în același mod în care ficțiunea s-a delectat să-i descrie pe cei înzestrați cu bogății nemăsurate sau cu puterea de a se face invizibili. Totuși, indiferent care erau avantajele sau dezavantajele lor, este bine pentru noi să trecem în revistă lucruri care acum au dispărut, dar care odinioară ocupau o parte atât de mare din gândurile și atenția omenirii și care, într-o mare măsură, tindeau să le modifice pământenilor caracterul și să le dicteze hotărârile.

După cum s-a spus deja, dacă ar fi trăit astăzi, mulți dintre cei înzestrați cu cele mai înalte puteri ale intelectului uman ar fi aspirat la excelență în științele exacte, la cele mai înalte zboruri ale imaginației sau la descoperirea mijloacelor prin care instituțiile sociale ar putea fi îmbunătățite. Însă în acele vremuri îndepărtate, ei își iroseau uleiul din opaițe în miez de noapte, încercând să descopere calitățile și virtuțile oculte ale lucrurilor, să supună spiritele invizibile poruncilor lor și să realizeze acele minuni despre care aveau doar o vagă concepție, dar

dovedite, ulterior, ca irealizabile de către viziunile mai raționale asupra naturii. Aceste rătăcirii sublimе ale minții merită efortul nostru de a le urmări și investiga. Erorile omului merită să fie consemnate, nu numai ca semnale de avertizare împotriva recifelor pe care strămoșii noștri au naufragiat, ci și drept ceva onorabil pentru natura noastră umană, pentru a arăta cât de înaltă poate ajunge o ambiție generoasă, chiar dacă pe căi interzise și în lucruri prea minunate pentru noi.

Nu numai că acest subiect este extrem de interesant, prezentându-ne cu ce se ocupau mințile cele mai rafinate și mai întreprinzătoare din vechime, dar este și de cea mai mare importanță pentru o curiozitate ingenuă, în măsura în care asemenea căutări au influențat și afectat în mod vital soarta unei părți considerabile a omenirii. Guvernele din vremuri îndepărtate și-au îndreptat toată severitatea, în diferite perioade, împotriva a ceea ce considerau artele „necurate” ale vrăjitorilor și vrăjitoarelor. Numeroase ființe umane au fost sacrificate în diferite epoci și țări, sub acuzația că ar fi practicat arte de natură imorală și ar fi comis sacrilegii. Se presupunea că toate aceste ființe ar fi încheiat pacturi secrete cu un spirit puternic și invizibil, marele dușman al omului, și că s-ar fi vândut, trup și suflet, pierzaniei veșnice, ca să-și satisfacă, pentru o perioadă scurtă, pasiunile lor nocive împotriva celor care au avut ghinionul să le offenseze. Dacă au existat persoane care și-au imaginat că ar fi încheiat asemenea pacte, oricât de eronată ar fi fost credința lor, acestea trebuie să fi fost neapărat foarte depravate. Și era firesc ca aceia care credeau în asemenea fapte să le considere mai

atroce decât toate celelalte și să îi privească pe cei presupuși vinovați de ele cu o aversiune de nedescris. Există consemnate multe cazuri în care persoanele acuzate de asemenea fapte abominabile au mărturisit că sunt vinovate – fie din cauza profunzimii iluziei lor, fie, ceea ce este mai probabil, hărțuite de persecuții, de ura semenilor îndreptată împotriva lor sau de tortură. Aceste cazuri sunt prea numeroase pentru a nu constitui un capitol important în legislația secolelor trecute. Și acum, că iluzia a dispărut într-un fel de pe fața pământului, suntem mai în măsură să investigăm această eroare în cauzele și consecințele sale și să privim înapoi la uraganul din care am scăpat, cu sentimente calme și o estimare mai sănătoasă a naturii, dominației și efectelor sale.

NATURA AMBIȚIOASĂ A OMULUI

Omul este o creatură cu o ambiție fără limite.

Probabil că nevoile noastre naturale sunt cele care ne trezesc mai întâi din letargia și indiferența în care se presupune că am fi cufundați înainte de impulsul oricărei motivații sau de apariția oricărei neliniști. Una dintre nevoile noastre primare poate fi considerată foamea sau dorința de hrană.

De la acest început simplu, istoria omului în toate varietățile sale complexe poate fi considerată ca fiind o continuă evoluție. Omul aflat într-o societate organizată, mai ales într-una în care există inegalități de statut și rang, este adesea un produs al timpului liber. El descoperă în sine, fie dintr-un impuls interior, fie dintr-un stimul extern, o anumită activitate. Se regăsește, uneori, angajat în împlinirea dorințelor sale evidente și imediate, iar alteori într-o stare în care aceste dorințe au fost deja satisfăcute, astfel că, pentru moment, nu are niciun motiv să repete eforturile care au dus la îndeplinirea lor. Aceasta este perioada de contemplare – deci starea care ne distinge în modul cel mai clar de animale. Aici se poate considera că începe, în cel mai pur sens, istoria omului.

Acesta este punctul în care omul recunoaște în mod deosebit în sine sentimentul puterii. Puterea, în accepția sa cea mai simplă, poate fi exercitată în două moduri: fie prin procurarea pentru sine a unui domeniu vast de confort mai rafinat, fie prin exercitarea constrângerii și autorității asupra altor ființe vii. În urmărirea oricăreia dintre acestea, și mai ales în primul caz, el este condus către dobândirea de abilități și îndemnare superioară în utilizarea facultăților sale. De îndată ce omul a atins acest grad de perfecționare, dacă nu chiar mai devreme, el este determinat să remarce limitarea extremă a facultăților sale în ceea ce privește viitorul și se simte îndemnat, mai întâi, să dorească cu ardoare o înțelegere mai clară a viitorului, iar apoi să dobândească puterea de a comanda acele cauze externe de care depind evenimentele viitorului. Prima dintre aceste dorințe stă la originea divinației, interpretării augurilor, chiromanției, astrologiei și consultării oracolelor, iar a doua a fost sursa prolifică a vrăjitoriei, magiei, necromanției și alchimiei – cu cele două ramuri ale sale, prelungirea nelimitată a vieții umane și arta de a transforma metalele mai puțin prețioase în aur.

DORINȚA SA DE A DESCIFRA VIITORUL

Nimic nu ne poate sugera o idee mai frapantă și mai uimitoare despre facultățile minții umane decât luarea în considerare a diverselor arte, prin care oamenii s-au străduit să descifreze viitorul și să comande evenimentele viitorului, în moduri care, la drept vorbind, se află într-un tot în afara competenței noastre. Respingem cu nerăbdare limitele înguste pe care constituția lucrurilor